

МЕГАТРЕНД УНИВЕРЗИТЕТУ БЕОГРАД
ФАКУЛТЕТУ ЗА МЕНАЏМЕНТ
ЗАЈЕЧАР

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

На основу одлуке Сената Универзитета од _____, пошто смо проучили урађену
ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ _____ под називом:

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

ЗНАЧАЈ ФИНАНСИЈСКЕ ПОДРШКЕ И ДРУГЕ ПОМОЋИ ДРЖАВЕ РАЗВОЈУ
ОРГАНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

кандидата: МСц Александра Цветковић _____ подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату, докторској дисертацији/ уметничком пројекту

Александра Цветковић гођена је 06.11.1985. год. у Владицином Хану. Основну школу "Бранко Радичевић" завршила је у Владицином Хану 2000. год. а затим и Гимназију "Јован Скерлић", друштвено-језички смер 2004. год. у Владицином Хану. Дипломирала 2008. год. на Факултету за менаџмент у Зајечару на смеру банкарски, берзански и финансијски менаџмент. Дипломске академске студије - мастер уписала је 2008. год. на истом факултету. Све испите на овим студијама положила је са просечном оценом 9,5. Дипломски - мастер рад под називом "Мерење перформанси портфолиа отворених инвестиционих фондова у Србији" одбранила је 25.12.2009. год. 2014 год. ради научно-стручног усавршавања уписује докторске студије. Завршила је 2015. године Академију женског лидерства као најбољи полазник за шта је награђена похађањем посебног менторског програма. Чланица је Алумни клуба Академије женског лидерства. Учествовала је на јавним дебатама, расправама и већем броју округлих столова на тему родне равноправности. Иницијатор је потписивања Европске Повеље о родној равноправности од стране Града Зајечара. Учествовала је у раду домаћих и међународних конференција, научних скупова посвећених менаџменту, бизнису, економији, одрживом развоју. Аутор је и коаутор више објављених радова у домаћим и међународним часописима као и научних радова објављених у домаћим и страним зборницима.

Радно искуство:

2008 - 2010. Сарадник у настави на Факултету за менаџмент у Зајечару

2010 - Факултет за менаџмент Зајечар – асистент, област управљање природним ресурсима, пројектима и одрживи развој.

Зборници међународних научних скупова – М30

Предавање по позиву са међународног скупа штампано у целини – М31

1. **Cvetkovic, Aleksandra**, Jane Paunkovic and Miroslava Maric. "Organic food market development in Serbia", Plenary lecture, of soil damaged by pyritic slag". *Proceedings of XXI International Scientific and Professional Meeting "Ecological Truth"*. Borsko jezero, 2013. ISBN:978-86-6305-007-5. Page 1-8.

Саопштење са међународног скупа штампано у целини – М33

2. **Aleksandra Cvetković**, Sonja Gogin, "Tehnike project menadžmenta", XIII Internacionalni simpozijum iz projektnog menadžmenta, YUPMA 2009, Zbornik radova, Zlatibor, jun 2009. ISBN: 978-86-86385-04-8,
3. **Aleksandra Cvetković**, "Biznis inkubatori-projekat formiranja biznis inkubatora", Međunarodni naučno-stručni skup Energetske tehnologije, Vrnjačka banja 2009. g. ISBN 978-86-87599-03-1
4. Sovtić, K., **Cvetković, A.**, Gogin, S., "Restrictive Monetary Policy, Stability and Exchange Rate", VIII International Conference "Forces Driving the Revival of the Companies and Economy", Megatrend University, Belgrade, 2010. ISBN 978-86-7747-417-1
5. **Cvetkovic, A.**, Gogin, S., "Performances measurements of mutual funds' portfolio in Serbia", Zbornik radova, National Conference with International Participation, "Challenges for Science and Research in the Crisis Era", Sibiu, Alma Mater University, Sibiu, 25 - 27 mart, 2010. ISSN 2065-2372
6. J. Paunković, V. Baltezarević, S. Žikić, **A. Cvetković**, "Cultural dimensions for management of sustainable development projects", SERBIA XIX International Scientific and Professional Meeting "ECOLOGICAL TRUTH" ECO-IST'11, University of Belgrade – Technical faculty Bor, 2011. ISBN 987-86-80987-84-2
7. **A.Cvetković**, "Problems of rural development financing in Serbia", SERBIA XIX International Scientific and Professional Meeting "ECOLOGICAL TRUTH" ECO-IST'11, University of Belgrade – Technical faculty Bor, 2011. ISBN 987-86-80987-84-2
8. J. Paunkovic, V. Baltezarevic, **A.Cvetkovic**, "Optimal organizational design of sustainable development projects in East Serbia", National Conference with International Participation Fifth edition, Sibiu, Alma Mater University, 24 – 26 March 2011. ISSN 2065-2372
9. J. Paunkovic, V. Baltezarevic, **A.Cvetkovic**, "Optimal organizational design of sustainable e health programs-case study from Serbia", Proceedings of the 15th International Symposium on Health Information Management Research – ISHIMR 2011, University of Zurich, 2011, p 531-536, ISBN 978-0-9559283-1-4

10. Professor Jane Paunkovic, Professor Vesna Baltezarevic, Assistant **Aleksandra Cvetkovic**, "CULTURE SPECIFIC EDUCATIONAL PROGRAMS FOR

SUSTAINABLE SOCIETIES IN SERBIA”, International Scientific Conference, Megatrend University, Belgrade, November 25, 2011. ISBN 987-86-7747-445-4

11. Jane PAUNKOVIC, Srdjan ZIKIC and **Aleksandra CVETKOVIĆ** “Sustainable Utilization of Health Care Technologies is Influenced by Organizational and Cultural Factors – A Case Study”, Proceedings of the 2nd International Conference on Biomedicine and Health Engineering (BIHE '13) Brasov, Romania, June 1-3, 2013. ISBN: 978-1-61804-190-6
12. Ana-Marija Đurić, **Aleksandra Cvetković**, “Gradovi budućnosti”, Međunarodna konferencija o energetske efikasnosti (EEES 2012), Ekonomski fakultet Subotica, novembar 2012. ISBN 978-86-7233-320-6, 67-73, 145-150
13. **Aleksandra Cvetković**, Ana-Marija Đurić, “Organska poljoprivreda – principi, standardi i zaštita životne sredine”, Međunarodna konferencija o energetske efikasnosti (TIEE2012), Ekonomski fakultet Subotica, decembar 2012. ISBN 978-86-7233-320-6
14. Marić, Miroslava, **Aleksandra Cvetković**. „Phytoremediation – green technology for sustainable soil development“. Proceedings. XXIV International Conference „Ecological truth“. Vrnjačka Banja, 2016, 449-456.
15. **Aleksandra Cvetković**, Krunislav Sovtić, „Problemi finansiranja poljoprivredne proizvodnje u Srbiji “. Zbornik radova. 6. Međunarodni simpozijum o upravljanju prirodnim resursima. Zaječar, 2016, 306-312

Часописи националног значаја – M50

16. Paunković, Džejn, **Aleksandra Cvetković**, Srđan Žikić, Miroslava Marić. „Analiza i perspektive tržišta organske hrane u Srbiji“. Ecologica 20, No 72. Beograd, 2013. UDC: 658.8.012.1(497.11). Str. 622-625.
17. Marić, Miroslava, **Aleksandra Cvetković**. „Korišćenje fitoremedijacije kao zelene tehnologije za čišćenje zemljišta od teških metala u okolini Rudnika bakra Bor“. Ecologica No 79. Beograd, 2015. UDC: 632.122.1(497.11). Str. 428-433.
18. Gogin, S., **Cvetković, A.**, Cvetković, D., "Upravljenje otpadom u cilju zaštite životne sredine na teritoriji istočne Srbije", Ecologica, 2010, vol. 17, br. 59, str. 351-354
19. Radović, T., **Ilić, S., Cvetković, A.**, *Investiranje u energetske sektor Republike Srbije i usklađivanje sa zakonskom regulativom EU*, časopis Energija, br 1-2, mart 2015, UDC 620.9, ISSN br. 0354-8651, str 173-177
20. Gogin, S., **Cvetković, A.**, "Unapređenje kvaliteta naplate utrošene električne energije na području PD "Jugoistok"- Ogranak "Elektrotimok" Zaječar", časopis Energija, br 3, mart 2010, UDC 620.9, ISSN br. 3554-8651
21. Đorđević, B., **Cvetković, A.** Mikroekonomska analiza i merenje performansi otvorenih investicionih fondova u Srbiji, Inovacije i razvoj, br.2, Institut za rudarstvo i metalurgiju, Bor, 2010, str. 49 - 60. UDK:339.172:339.5(045)=861

22. **Aleksandra Cvetković**, Marić Miroslava, Значај финансијске подршке и друге помоћи државе развоју органске пољопривреде у Републици Србији, у просесу објављивања у часопису M51 Ecologica, јунски број 2019.

23. M14 category

Darko Milošević, **Aleksandra Cvetković**, Miroslava Marić, FUTURE OF HOTEL INDUSTRY: THE CASE OF TECHNOLOGICAL INNOVATION, AND THE COMPETITIVENESS IN THE GLOBAL TOURISM MARKET 3rd INTERNATIONAL THEMATIC MONOGRAPH - Modern management tools and economy of tourism sector in present era, BELGRADE, 2018, ISBN 978-86-80194-14-1, str.719-733.

Наслов докторске дисертације је „ЗНАЧАЈ ФИНАНСИЈСКЕ ПОДРШКЕ И ДРУГЕ ПОМОЋИ ДРЖАВЕ РАЗВОЈУ ОРГАНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ“.

Обим дисертације (205), страница.

Литература садржи (92) библиографских јединица, књига, текстова у научним часописима и зборницима, интернет извора.

Кандидат је објавио три рада у научним часописима (националног значаја категорије M51), као и предавање по позиву на међународном скупу који се односе на предмет истраживања у докторској дисертацији.

2. Предмет и циљ докторске дисертације/уметничког пројекта

Предмет докторске дисертације представља изучавање могућности развоја органске пољопривреде у Републици Србији, уз финансијску и сваку другу врсту помоћи државе. Органска пољопривреда, која је у сталној експанзији, представља развијен начин производње хране у преко 120 земаља света а њен удео у пољопривредном земљишту непрекидно расте. Стога је ова област била захвално подручје за истраживање, поготово када је реч о њеном развоју у српским условима привређивања. На првом месту, органска пољопривреда скреће пажњу на превазилажење тамне стране хемијско-интензивне, конвенционалне пољопривредне производње, те се намеће као њена најповољнија алтернатива. По многим мишљењима, велики број доказа указује на користи од органске производње, а оне се огледају у побољшању плодности земљишта, коришћењу органских материја, усвајању биолошких активности, у бољој структури земљишта и смањењу осетљивости на ерозије, као и у смањењу загађења храњивих материја и побољшању биљног и животињског биодиверзитета.

Данас је све више пажње усмерено ка разрешењу дилеме да ли су органски системи еколошки бољи или не, али се мало ко бави утврђивањем да ли су пољопривредни произвођачи у Србији спремни да прихвате нови начин производње, односно да ли имају могућности за то. Отворено је и питање, колико је држава спремна да им у томе помогне и можда, најбитније, у којој мери органска пољопривреда може бити економски довољно атрактивна да се даље развија. Најзначајнији услов за остваривање органске производње у Србији је финансијске природе и исти зависи од помоћи државних структура.

Уравнотежен економски и одрживи развој пољопривредне производње без угрожавања животне средине, чијим би се позиционирањем превазишли проблеми и препреке на плану развоја овог сектора, такође представља предмет дисертације. Основне структуралне чиниоце предмета истраживања, рашчланили смо на посебне и то на ефекте који финансијске врсте помоћи имају на развој органске пољопривредне производње и на будуће стратешке правце развоја исте. Економски и одрживи развој је рашчлањен на развојне економске одреднице органске производње и на важност и значај концепта одрживог развоја органске пољопривреде у Србији. Значај органске пољопривреде у Србији је посматран у ширем контексту развоја пољопривредне производње, а самим тим и развоја читаве привреде.

Временска одредница истраживања обухватила је десетогодишњи период, од 2005. до 2015. год., из разлога што је тада органска пољопривредна производња добила на већем значају и интересовању.

Простор обухваћен истраживањем је територија Републике Србије. У складу са дефинисаним предметом истраживања, истраживачки процес подразумева анкетно испитивање пољопривредних произвођача на територији Источне Србије.

Значају финансијске и друге помоћи државе развоју органске производње у Србији, приступило се интердисциплинарно са становишта друштвених наука, конкретно економије, одрживог развоја, заштите животне средине и менаџмента.

Циљ дисертације представља долажење до научних, теоријских и практичних резултата, који произилазе из анализе органске производње и упознавања са агроекономским и агрополитичким аспектима стања ове производње у Србији. Упознавање са актуелним токовима, законском регулативом, стандардима, маркетингом и тржиштем органских производа, као и са улогом коју би државни сектор могао да има у економском развоју, су неки од начина остварења нове слике, односно визије савремене пољопривредне производње у Србији.

Класификација начина финансијске и друге подршке државе, доприноси развоју органске пољопривреде у Републици Србији, поспешујући материјалну страну произвођача. Констатовало се постојеће стање органске пољопривреде на подручју Србије и на основу тога указано је на будуће правце развоја овог сектора. Извршена је и компарација нормативних решења у области органске производње на нивоу Европске уније и Републике Србије, те на тај начин указано је на могуће правце развоја српске пољопривреде. Циљ истраживања јесте и у конкретном приступу проблемима праксе у развоју органске пољопривреде у нашим условима, уз истицање неопходности финансијског интервенционизма државе у исту.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Истраживањем је потврђена следећа општа хипотеза:

- Општа (генерална) хипотеза гласи:

„Што је финансијска и друга помоћ државе развоју органске пољопривреде у Србији израженија, то је раст и степен заинтересованости пољопривредних произвођача за ову врсту производње већи”.

Истраживањем су потврђене све помоћне хипотезе:

- **Прва посебна хипотеза истраживања (Х-1) гласи:** “Што је већи степен улагања државе у развој индивидуалних пољопривредних газдинстава у области органске производње, то је већи и укупан економски развој државе”.

- **Друга посебна хипотеза истраживања (Х-2) гласи:** „Што је већи ниво информисаности пољопривредних произвођача о органској производњи, то ће се остварити и већи утицај на развој органске пољопривреде и заштиту животне средине у целини”.

- **Трећа посебна хипотеза истраживања (Х-3) гласи:**”Што се даље развија тржиште органских производа у Србији, то је већи допринос здравијем начину исхране становништва”.

4. Кратак опис садржаја

Докторска дисертација под насловом „Значај финансијске подршке и друге помоћи државе развоју органске пољопривреде у Републици Србији“, садржи:

АПСТРАКТЕ на српском и енглеском језику са кључним речима.

УВОД у коме је скициран научни и друштвени значај и допринос истраживања значаја финансијске подршке и друге помоћи државе развоју органске пољопривреде у Републици Србији“.

МЕТОДОЛОШКО ХИПОТЕТИЧКИ ОКВИРИ ИСТРАЖИВАЊА где је извршена формулација проблема истраживања, дефинисани циљеви, хипотезе, начини као и методе које ће се у истраживању користити. Такође је указано на научну и друштвену оправданост истраживања.

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, представља анализу развоја и затеченог стања пољопривредне производње у Србији. Посебно је обрађена структура, као и конкурентност пољопривредне производње уз истицање значаја исте за рурални развој наше земље. У овом делу рада, наведене су и мере подршке државе пољопривредницима уз остале мере подршке из невладиног сектора, а дате су и смернице за могуће даље правце развоја пољопривредне производње у Србији.

ЗНАЧАЈ ОРГАНСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ наслов је трећег дела докторског рада у коме се кроз историјски развој, структуру, еколошки и економски значај говори о различитим аспектима органске производње. Посебан одељак посвећен је тржишту органске хране у нас, кроз критику садашњег стања и оквирне услове његовог развоја.

НОРМАТИВНОМ РЕГУЛИСАЊУ ОРГАНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДЕН ПРОИЗВОДЊЕ УЗ КОМПАРАТИВНИ ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋИХ ПРОПИСА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ (ЕУ) И РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ. Посебан акценат у овом делу рада односи се на усклађивање домаћих прописа о органској производњи са прописима ЕУ, као још једној од обавеза наше државе у поступку преговора о чланству у овој организацији.

ПРОБЛЕМИМА РАЗВОЈА СЕКТОРА ОРГАНСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ У СРБИЈИ приступили смо у петом делу рада. Национални програм руралног развоја и Стратегија биолошке разноврсности Србије, као и Национални акциони план развоја органске производње јесу документи које треба преточити у праксу. Да би се то омогућило неопходна је значајна финансијска подршка сектору органске пољопривреде као и предузимање још низа мера, од којих би једна могла бити рефомисање задругарства као облика удруживања пољопривредника.

ФИНАНСИЈСКА ПОДРШКА И ДРУГА ПОМОЋ ДРЖАВЕ СЕКТОРУ ОРГАНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈУ шестом делу докторског рада под насловом: “Финансијска подршка и друга помоћ државе сектору органске пољопривреде у Републици Србији“, указује се на неопходност овакве подршке и помоћо државних структура развоја органске пољопривреде у нашим условима. Истиче се значај правилног и свсисходног коришћења средстава из државних фондова у развоју и даљем напредовању сектора органске пољопривреде. Такође, у посебном одељку исакнуте су предности коришћена средстава из међународних фондова у развоју ове врсте пољопривредне производње и то нарочито фондова ЕУ.

ИСПИТИВАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНОСТИ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОЂАЧА ЗА БАВЉЕЊЕ ОРГАНСКОМ ПРОИЗВОДЊОМ У СРБИЈИ је седми део рада у коме се кроз емпиријске податке анализира постојећа анимираност пољопривредних произвођача као и њихова предзнања о овој врсти производње код нас. Од нарочитог су значаја подаци који указују на разлике између ЕУ и Србије по овим питањима.

ЗАКЉУЧНА ИСТРАЖИВАЊА резимирају резултате истраживања одговорима на питања у којој мери су потврђене постављене хипотезе и констатацијом да су остварени циљ и задаци истраживања.

Дисертација такође садржи ЛИТЕРАТУРУ, као и ПРИЛОГЕ тј. садржај питања у коришћеним упитницима.

На основу претходног кратког описа садржаја докторске дисертације могуће је закључити да су у њеном садржајном структурирању примењене теоријско-методолошки алгоритам у истраживању, изражен скраћеницом *IMRAD (Introduction - Увод, Method - Method, Results - Резултати and/u Discussion - Дискусија).*

5. Остварени резултати и научни допринос

Докторска дисертација је усмерена на проширење и стицање нових сазнања о значају финансијске и друге помоћи државе сектору органске пољопривреде у Републици Србији.

Научни допринос:

У складу са постављеним предметом и циљевима истраживања, научним хипотезама и примењиваним методима резултати истраживања састоје се у следећем:

Прикупљени и анализирани садржаји истраживачког процеса потврдили су основну хипотезу да ће финансијска и друга помоћ државе у Србији допринети развоју и унапређењу органског начина пољопривредне производње, као и да ће то утицати на повећан степен заинтересованости пољопривредних произвођача за овај вид пољопривреде.

Истраживање својим резултатима указује на утицај развоја органске пољопривреде у Србији на целокупан развој пољопривредног сектора и привреде на нивоу државе.

Са научног аспекта рад треба да допринесе продубљивању сазнања о органској пољопривреди у Србији и то посебно са аспеката актуелних токова овог вида производње у светским оквирима, стандардизације овог вида производње, законске регулативе и хармонизације прописа у овој области са европским мерилима и унапређењу маркетиншког приступа у развоју тржишта органских производа. Такође, допринос истраживања се огледа у даљем продубљивању интересовања за научну обраду свих а посебно финансијских аспеката помоћи државе развоју сектора органске производње.

Друштвени допринос:

Потреба за одређивањем нове политике у области пружања финансијске и друге помоћи сектору органске пољопривреде у Србији, чија је првенствена сврха да се у савременим условима пословања органској пољопривреди обезбеди значајан удео у целокупној привредној активности државе.

Даљи развој органске пољопривреде мора бити конципиран на помоћи државе у свим аспектима њеног остваривања, са посебним акцентом на њен значај у области очувања животне средине, али и очувања сеоских домаћинстава која су у многим крајевима Србије пред гашењем.

Истраживање ће бити од користи за школовање будућих кадрова у Србији, нарочито када је реч о одрживом развоју и заштити животне средине.

6. Закључак

- Анализирајући усвојену Пријаву докторске дисертације, Извештај Комисије о подобности кандидата и теме докторске дисертације, као и садржај докторске дисертације „Значај финансијске подршке и друге помоћи државе развоју органске пољопривреде у Републици Србији“ Комисија констатује да је дисертација урађена у свему према одобреној Пријави.

- Полазећи од анализе и оцена изнетих у овом извештају Комисија констатује да докторска дисертација „Значај финансијске подршке и друге помоћи државе развоју органске пољопривреде у Републици Србији“ представља самостално и оригинално научно дело.

- Имајући у виду претходне констатације, Комисија једногласно закључује да су се стекли суштински и формални услови за јавну одбрану докторске дисертације мастера Александре Цветковић „Значај финансијске подршке и друге помоћи државе развоју органске пољопривреде у Републици Србији“.

Место и датум:
Зајечар, 13.06.2019.

Чланови Комисије за оцену подобности
кандидата и теме докторске
дисертације/уметничког пројекта

**Проф.др Драган Михајловић,
редовни професор, Факултет за
менаџмент у Зајечару**

**Проф.др. Горица Цвијановић,
редовни професор, Факултет за
биофарминг, Бачка Топола**

**Проф.др. Силвана Илић, редовни
професор, Факултет за менаџмент у
Зајечару**